

Hidy Péter (1940–2004)

Amióta elment, azóta is azon gondolkozom, hogy a halál milyen igaztalan és értelmetlen. Igaztalan, mert tervei voltak, értelmetlen, mert meggyőződésem, hogy a halál mindig és mindenkor értelmetlen. Nem készült erre a búcsúra, hiszen egy kutatás közepén tartott, nem készült arra, hogy itt hagy bennünket, a tanítványait, mert ötletei, feladatai voltak.

Nem hálás szerep olyan embertől búcsúznunk, akit tiszteltünk, szerettünk, ismertünk, aki közel állt hozzánk, és mi is közeli barátságát tartottuk életünk egyik fontos elemének.

Aki ismerte, felidézheti szerénységét, humorát, segítőkészségét. Azt az egyéniséget, aki képes volt embereket maga köré gyűjteni akár beszélgetni, akár vitatkozni, akinek különleges adottsága volt arra, hogy közösséget formáljon. Nem véletlen, hogy pályája kezdetén – a hatvanas évek közepén – a klubmozgalom kiemelkedő alakjaként ismertük meg.

Az egri évek nem múltak el nyomtalanul, hiszen újszerű látásmódjával, szorgalmával, kezdeményezéseivel nem csak a közössége előtt, hanem a szakmában is hiteles lett. Akik végigjártuk ennek a pályának a grádicsait, tudjuk, milyen körülmények között lehetett dolgozni. Milyen lehetőség, milyen háttér volt mindahhoz, amit a népművelésből átalakuló közművelődés időszaka jelenthetett.

Ő hamar rájött, hogy a felülről diktált művelődés mellett vagy helyett hogyan lehet a helyi igényeket, az öntevékenységet mozgásba hozni. Tudta, hogy az emberek akkor érzik magukénak, akkor fogadják el a művelődés fontosságát, ha az velük együtt formálódik, ha figyelembe veszik a hagyományaikat, a valós igényeiket. Emlékszem, amikor egy regionális beszélgetésen úgy fogalmazott: vegyük már észre, hogy mindenkinek van művelődési igénye, elvárása, netán saját, különbejáratú művelődéspolitikája. A jelenlévők először meglepődtek, majd Péter nyugodtan, érvekkal alátámasztva, a rá jellemző felkészültséggel mini művelődésszociológiai eszmefuttatást tartott. Mi vitatkoztunk vele, de fokozatosan megnyert bennünket eme kézenfekvő elméletnek.

Amikor a nyolcvanas évek végén, a rendszerváltás hónapjai előtt a kultúra fejlesztésén dolgozva jártuk az országot, akkor fogalmazódott meg egy olyan társaság létrehozásának az igénye, ahol együtt vannak azok az emberek, akik feladatuknak tekintik a kultúráközvetítést. Ezeken a beszélgetéseken együtt voltak a népművelők, a könyvtárosok, a levéltárosok, a muzeológusok, az ismeretterjesztők, a mozi-sok, az újságírók. Talán véletlen, talán nem, de tény, hogy először éppen a *Bereczky László* által szerkesztett Könyvtáros közölte a kettőnk által jegyzett tanulmányt a kultúra távlati fejlesztési koncepciójáról. Ma is érvényesnek és aktuálisnak tartom egyik következtetésünket, mely szerint a kultúra prioritásáért érdemes lépéseket tenni.

Ekkor fogalmazódott meg először az az ötlet, hogy alakítsunk kamarát. Így mentünk el 1990 decemberében Dobogókőre, és létrehoztuk a Kultúráközvetítők Kamaráját, a mai Kultúráközvetítők Társaságát, amelynek első elnöke lett Hidy Péter, immár haláláig. Hogy mennyire életképes ez a baráti és szakmai kör, az is bizonyítja, hogy közel másfél évtizede működik, kezdeményez, dolgozik, jelen van más-más hangsúllyal a kulturális életben. A *pénz kultúrája, a kultúra pénze* címmel éveken át megrendezett tavaszi konferencia éppúgy elválaszthatatlan tőle, mint a fiatal kultúráközvetítők tanácskozása, vagy a társaság Fehér Rózsa díja. Azt mondta, azok, akiknek mi Fehér Rózsat adunk, a legjobbak. Ők mutatják fel az értéket, a példát. Az, aki átböngészi a díjazottak listáját, talán bizonyítva látja, hogy valóban a kiemelkedő kultúráközvetítők és kultúrátámogatók kerültek az elismertek közé.

Új és nem könnyű helyzetet teremtett 1992-ben az a miniszteriális döntés, amivel az új elnevezésű Magyar Művelődési Intézetből eltávolították *Vitányi Ivánt*, Hidy Pétert és a művelődéskutatást. Az akadémiai Szociológiai Intézet által befogadott kutatócsoport azonban újjászerveződött, és működik a mai napig is. Ebben Vitányival együtt elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Értékrendszerében mindig következetes volt. Neki csak egy köpönyege volt, amely meg-megkopott az évek alatt, de nem forgatta. Néhány ember sara ráfröccsent, de ő ezt is a rá jellemző bölcsességgel kezelte. Megengedhette magának ezt a felülemelkedettséget, mert ő maradt az, aki mindig is volt.

Hogy milyen tanár volt, azt a hallgatói tudják a legjobban. Én azt tudom, hogy nagyon szeretett

tanítani, és ami talán még fontosabb, tudott is. Ezt bizonyítja tanítványainak ragaszkodása. Igazi mesterré vált az évek, évtizedek alatt.

Egyszer majd arra is lesz mód, hogy megfejtjük a titkát, ha készül egy olyan interjú-sorozat, amelyben hallgatói vallanak arról, milyen is volt.

Akik az elmúlt közel négy évtizedben részt vettek a hazai kultúráközvetítésben, sokszor találkozhattak vele. Konferenciák, továbbképzések, kutatások vagy egyszerűen csak baráti összejövetelek jelentették az alkalmat Kisvárdától Velemig, Gyulától Pécsváradig, Kékedtől Marcaliig. Ott-hon volt az ország bármely pontján, mindenütt volt tanítványa, barátja, pályatársa. Országos "intézmény" volt Hidy Péter.

Örömmel idézem fel itt is a Szabó Ervin Könyvtárban rendezett *Budapesti beszélgetések* sorozatot. Ő tudta, hogy egy közösségnek szüksége van találkozási alkalmakra, csevelyre, vitákra vagy csak az együttlétre. Mindig elérhető volt számunkra, mindig segített, ha rászorultunk, valaki érdekében mindig lobbizott.

Kitűnő könyvei, tanulságos szöveggyűjteményei, friss szemléletű írásai a művelődéskutatás és a művelődésszociológia értékgyarapító munkái. A kultúra állapotrajza mindig is izgatta. Ő a teljes és szélesen értelmezett kultúrafelfogásban gondolkodott. Számára egyaránt fontos volt a zene, a színház, a vizuális kultúra, az irodalom, az olvasás, a muzeológia, a média, az amatőr mozgalom, az öntevékenység, a civil szerveződés, a társadalmi kapcsolatok. Közel harminc könyve, számtalan cikke, tanulmánya mind jó lenyomata munkásságának.

Az elmélet és a gyakorlat egységének igazi, hiteles képviselője volt. Szakmai pályáján megszerzett és felhalmozott tapasztalatai megóvták attól, hogy kívülről vizsgálja a kultúra folyamatait, változásait.

Mindig megtalálta azokat a szakembereket – könyvtárosokat, közgazdászokat, művelődésszervezőket, informatikusokat, művészeket, szociológusokat, tanárokat –, akikkel hamar elhitette, hogy ők értenek a legjobban ahhoz, amit csinálnak. Így váltak számos munkatársaivá, kutatótársaivá, szerzőtársaivá, végső soron barátaivá. Ez olyan örökség, amit sokan örzünk, s biztos vagyok abban, hogy féltőn, mert hiányát máris érezzük, napról napra.

Fodor Péter

Babiczky Béla (1912–2004)

„Az életnek értéket csak a szolgálat adhat, amellyel az emberek ügye felé fordulunk.”

Márai Sándor

Nem sokkal 85. születésnapja után, 2004. március 18-án elhunyt Babiczky Béla, a magyar tartalomfeltárás nagy örege, könyvtárosképzésünk egyik legjelentősebb alakja.

Kevés olyan egyetemi tanszék volt, mely meghatározóbb egyéniségekkel bírt volna, mint a sokunkat a könyvtáros pályára terelő és ott megtartó ELTE tanszék. Ezek közé a korszakos jelentőségű tanári egyéniségek közé tartozott Babiczky Béla is. Neve fogalommá vált. Fogalommá, amely valamennyi gondolati tevékenység eleme és alapja. A könyvtári osztályozás, tartalmi feltárás minden könyvtáros fejében a Babiczky nevet hívja elő. Akár volt olyan szerencsés, hogy tanította a tanár úr, akár nem. Már az egyetemi évek alatt is tudtuk, éreztük, hogy valami különleges kegyelemben van részünk. Segítő, megértő, folyamatosan biztató légkörben próbáltuk elsajátítani az akkor még teljesen érthetetlennek tűnő ismereteket. Később vettük észre, hogy ennél jóval többet tanultunk tőle: a szolgálat mindenekfelettségét, a szerénységet, az emberi tartást, a munka becsületét, a mások iránti érdeklődést, a nyitottságot. Azt, hogy a tanár-diák, majd később a kollégák közötti kapcsolat nagyon értékes, meghitt és szép lehet.